

Ladislav Babić

Fosilizirani „stup kulture“

Svako malo kod Aleksandra Stankovića nedjeljom oko ručka gostuje poneki stup. Hoću reći, stup kulture, koji svojim mudrolijama pronosi širom svijeta slavu stupova. Onih kamenih, ciglenih, željeznih, drvenih,..., možda ponajbolje obuhvaćenih pridjevom – fosilnih. Tako je [ove nedjelje](#) gost bio Slobodan Prosperov Novak, hrvatski povjesničar književnosti, komparatist, novinar, političar i teatrolog. Po svjetonazorskom opredjeljenju ponajbolje ga je svrstati nasuprot Matvejeviću, o kojem spomenuti stup [zbori](#):

„Predrag Matvejević je samo jedan iz niza bezbrojnih hrvatskih apatrida i bezdomnika. On je tek jedan iz niza književnih histriona koji su od humanizma do našeg vremena objavljivali poluplagirane knjige na europskim jezicima.“

Gajim izuzetnu averziju prema ljudima koji svoju biološku braću onako čisto „humanistički“, iz dna svoje duše negativistički percipiraju kao apatride, bezdomnike – ne uočavajući kako osobine ljudskosti nemaju suštinskih veza sa državnom i nacionalnom (ne)pripadnošću - i (polu)plagijatore, s time što bi se

poslijednje i moglo prihvatiti kao negativno određenje kad bi odgovarala istini. Upotpunjuje naš cropatridni stup kulture svoje viđenje Matvejevića:

„Matvejević je veliki trgovac višedomljem i to je stvar prirodna kad bi uopće bilo moguće svojom domovinom tržiti. I tu i jest paradoks Predraga Matvejevića koji drugima ne može držati lekcije o nacionalnoj kulturi, kao što je to neki dan radio u Dubrovniku.“

zamjerajući mu što nije došao aprila godine 1993. – ni tjedan dana nakon zločina pripadnika HVO-a u Ahmićima - na 59. kongres PEN-a, asocijacije svjetskih pisaca, organiziranog od strane Hrvatskog PEN-a čiji je S.P.Novak tada bio potporni stup, naime – predsjednik. Te mu predbacuje antipatriotizam, opstrukciju, kukavičluk i još svašta pride. Naravno da se gospodin stup vjerojatno osjeća pozvanim držati lekcije o nacionalnoj kulturi, s obzirom da je neko vrijeme (od 1990. do 1992. godine) kao pomoćnik ministra prosvjete, kulture i športa Republike Hrvatske učestvovao u Tuđmanovoj Vladi, te bi tako državotvorno osviještenom tipu prisustvo humanista Matvejevića dobro došlo kao amortizer spomenutog zločina, u očima svjetske javnosti. Spomenutu dužnost vršio je za šefovanja Vlatka Pavletića, da bi 1992. podnio ostavku „zbog neslaganja s politikom tadanjeg predsjednika Republike i “nemotiviranih” napada na Vlatka Pavletića i njegovu kulturnu politiku”. Inače, šef našeg stupa kulture predstavljao je u nas vrlo rašireni oblik potpornja ma kojem ideološkom krovištu. Viktor Ivančić je u svojevremenom članku „Teorija i praxis Vlatka Pavletića. Zmije u jedrima“, pokazao [kako je](#)

„njegova pozicija 1966. bila dijametralno suprotna onoj iz 1996. godine. Lamentirao je Pavletić 1966. da „marksisti filozofi moraju dati stvaralačku podršku političarima koji su u državnoj vlasti i u partijskim forumima’, jerbo u protivnom takvo ’štetno i partijski neprihvatljivo ponašanje povlači pitanje partijske odgovornosti’; napokon – najoštrije je prozvao neprijateljsko leglo u

Praxisu zbog toga što 'u časopisu nije došlo do konkretne kritike desnih devijacija'.

Jezgrovito je takve tipove opisao etičar Milan Kangrga kao „švercere vlastitog života“. Oduvijek me zanimalo bi li itko od tovrstnih ikada priznao da je bio glup, zaveden ili u zabludi - dakako „onda“, jer se svakako ne bi odrekao današnjih sinekura. Možda tek sutra, kad danas postane jučer. Uglavnom, takav si s kak'ima si, pa ne čudi ni svjetonazor S.P.Novaka. Iskazao ga je u spomenutoj, popularnoj TV emisiji, a zadržat ćemo se na dva njegova stava.

U zadnje vrijeme digao se skandal – uglavnom u bošnjačkim nacionalističkim medijima, no podržan i od hrvatskih parnjaka – oko satiričke pjesme Predraga Lucića „Ići, mići, Ahmići“. Naročito čudi reakcija bošnjačkih nacionalista koji bi, da su iole razumjeli poruku pjesme, vođeni sebi svojstvenom logikom prije trebali okrenuti oštricu prema „ustašoidnim Hrvatima“ negoli prema njenom autoru. Ipak, s obzirom da se radi o retardiranim osobama koje se na žalost ne vode kao medicinski slučajevi, ništa nas ne smije iznenaditi. Izgleda kako svjedočimo uzletu novog soja virusa nacionalizma, kad je upravo sadašnji trenutak – nakon tri godine neometanog izvođenja pjesme - izabran za diskvalifikaciju autora. Zamjeraju mu oni koji ne shvaćaju poantu njegove tvorevine, kako omalovažava bošnjačke civilne žrtve u Ahmićima (116 pobijenih civila), te mu se pridjeljuju najgore difamacije – od nečovječnosti, bešćutnosti, ustašoidnosti, pa sve do genocidnosti. Uglavnom, stup hrvatske kulture smatra da je Lucić „*napisao jednu imbecilnu pjesmu i da zbog toga mora snositi konzekvence*“, pri čemu baš i nije jasan dali one u obliku progona kojemu je isti izvrgnut po nacionalističkim medijima, ili zahtijeva neku zakonsku sankciju.

„Nisu žrtve neznalice koje ne znaju čitati Lucićev tekst. Žrtva je uvijek u pravu. Nije Lucić u pravu. Lucić već desetljećima nije u pravu...Sad je on odjednom progonjen jer je žrtva rekla – dosta!... Nije on krao, on je napisao jednu vulgarnu pjesmu o jednom zločinu, misleći da će ga svi razumjeti. Zašto bi ga svi razumjeli?

Ko je taj Kordić, taj kojega on tamo ismijava, koji je u zatvoru zbog zločina. Tko je taj? Pa, treba zaboraviti takve protuhe i baviti se nečim važnim...Nema zafrkavanja sa Ahmićima...Ja nisam primjetio da je gospodin kojega sam prije spominjao napravi umjetninu što bi bilo umjetnina takva (kao Chaplinov „Veliki diktator“)... Smatram da ne mogu institucije koje se bave istinom, a to su PEN, Društvo pisaca (HDP) itd., štiti nekoga tko jednu određenu istinu, jednu određenu pravdu prema ljudima koji su oštećene, koji su žrtve, na tako jedan, rekao bih čak i priglupi način.“

kaže stup kulture, potvrđujući time svoju prethodnu opasku kako su „glupani u nas jako dobro raspoređeni“. Naime, glupani koji ne razumiju Lucićev tekst (uostalom, zašto bi ga on i pisao za idiote koji se preko noći pretvaraju od običnih imbecila u egzekutore po kojekakvim ahmićima, bez obzira na nacionalni predznak njegovih žitelja?). Doduše priznaje S.P.N. da ne moraju svi misliti kao on, što mi se nekako čini njegovom najpametnijom izjavom, s obzirom da po svemu sudeći uopće nije niti mislio. Želi li možda prešućivanjem krvnika u zaborav potisnuti i njihove nalogodavce, odnosno mentore, a možda i svoju kolaboraciju sa njima (što rad u Ministarstvu kulture - do aprila 1992, – i jeste, ma i ne bio odgovoran za počinjene zločine)? Mentore iz najviših tijela hrvatske države, dok je Sabor „iznad kojega je samo Bog“ upravo poput istoga šuteći, pružao Tuđmanovoj kliku podršku za rat u BiH (i druga zločinstva koja su činili pripadnici HV ili jedinica pod njegovom kontrolom.), da bi kasnije, upravo time pravdali laž kako Hrvatska tamo nije ratovala jer to Sabor nije odobrio! Kako podlo i licemjerno. Ni srbijanska Skupština nije nikada službeno objavila ratove, ergo – vodeći se analogijom hrvatskih nacionalista – ni ta država nije odgovorna za djelovanja svojih klika. Interesantno, klika do klike, nigdje službenih dokumenata, sve sama neslužbena zločinstva, a rezultat – službeno priznato konačno stanje. Eto, kako se lijepo na neslužbeni i nelegalni način dolazi do legaliziranja rezultata ratova, koji službeno nisu ni postojali!

Izgleda da S.P.N. mnoge stvari želi potisnuti u zaborav, pravdajući se razlozima pijeteta i dobrog ukusa:

„Istina neće izići iz vica... znate, mislim, šta će gospodin Dežulović i ovaj, gospodin Lucić, danas sa nekom, ovaj, metaforom o ljubavnom odnosu, odnosno seksualnom kojeg oni opisuju između Alije Izetbegovića i Franje Tuđmana? Pa, to su pokojnici, zaboga, o njima se ne govori na takav način, a uopće se ne govori. A vi, stalno ste to prisiljeni slušati, to je naprosto neprihvatljivo. To nije, to je već pitanje dobrog ukusa. I više od toga...Ja nisam siguran da su ti ljudi uopće djelovali na promjenu stvarnosti, samo su je više polarizirali... smatram da se pozicija čovjeka koji se bavi duhom može biti samo između tih izbora, drugdje nema... “

Logički se nameće pretpostavka kako ni o Paveliću i njegovoj svojti ne treba govoriti, jer je to pitanje „dobrog ukusa“. Treba ih naprosto zakopati u prosperovski zaborav skupa s metodama kojima su pobili svoje žrtve (jer bi to još više moglo povrijediti naš dobar ukus), i obratiti se razvijanju od svih govana zaboravom očišćenog kulturalnog miljea, toliko milog nacionalistima. O pokojnicima – ma bili i najveći zlotvori – samo sve najbolje, ili barem šutimo o njihovim nedjelima u ime dobrog ukusa onih u čije ime su vršena, kao i onih koji jedva izvukoše živu glavu. Pa, ne samo da šuti o dirigentu pod čijom se palicom neko vrijeme igrao „kulture u Hrvata“, nekako mu je izbjeglo glasa pustiti i o živućem gradonačelniku svoje „prijestolnice“ koji, zajedno s ministrom pravde (za žrtve ili krvnike?) BiH dodjeljuje pehar imenom „Dario Kordić“ nogometnoj ekipi HVO-a – instituciji čiji su pripadnici odgovorni za Ahmiće - šireći tako granice dobrog ukusa u cropatridnih osoba. Ipak, čini se kako sam sebi zadržava neupitno pravo izbora o kojim pokojnicima (Gundulić, Držić, Marulić,...) i na koji način će govoriti, apriorno pretpostavljajući kako njegov način spada u vrhunske domete kulture. Sasvim sam uvjeren da bi velikom dijelu današnjih generacija u liječenju njihove moralne zastranjenosti, bila mnogo potrebija istina o Tuđmanu i kompaniji, negoli o renesansnim hrvatskim piscima. Svi koji su pravovremeno upozorili na stvarne učinke hrvatske politike, neizmjereno su više doprinjeli makar i malom odmaku od friziranih službenih interpretacija proteklih događanja noli S.P.N.-ovi traktati (uz svo njihovo uvažavanje) o začetnicima hrvatske književnosti. Samo jedan jedini čovjek koji pravovremeno digne glas ukazujući na

istinu, vrijedniji je od cijelog naroda uljuljkanog u svoju blaženu „domoljubnu“ šutnju.

I dok se naš stup kulture, ni ne krijući da se „*dogodio grozan zločin u Ahmićima*“, zadržava na površini, na sekundarnom, na posljedici, Predrag Lucić dira u suštinu, esenciju samog zločina; izvršitelje i njihove nalogodavce, satirički iskazujući njihove svjetonazore što su i doveli do tragedije koju bi njegov kritičar pomeo pod tepih zaborava. Jer bi samo tako imao alibi, opravdanje za svoju iluziju visoke kulture kao reprezentanta naroda zaboravom očišćenog od njegovih zločinačkih djelatnika, gromoglasnom šutnjom odvojenih od najviših organa u čije su ime i djelovali. Upravo ismijavajući svjetonazor ahmićevskih krvnika, prikazuje nam se zločin još stražnijim, žrtve još besmislenije u svjetlu imbecilnih tlapnji njihovih egzekutora. Zaista, glupani su u nas jako dobro raspoređeni, ma dičili se i najvišim akademskim zvanjima. Možda je najjezgrovitiji i zapravo najkulturniji, upravo Lucićev odgovor svojoj slijepoj publici, među koju svakako spada i gost emisije „Nedjeljom u 2“:

„Još mi se nikad nije dogodilo ovako organizirano promašeno čitanje onoga što sam napisao. Pritom se uopće ne radi o povrijeđenoj autorskoj sujeti, nego o osjećaju tuge – da, eto, priznajem: tuge – pred količinom mržnje koja je isfabricirana krivotvorenjem onoga što sam napisao.“

S.P.N. se dotakao i pravopisa na što ima podjednako pravo kao bilo koji govornik srpskohrvatskog, odnosno hrvatskog jezika kako ga danas hrvatski laici nazivaju. Sukladno svom svjetonazoru, obrušio se na prijedlog novog pravopisa, pozivajući se na autoritete raspuštenog „Vijeća za normu hrvatskog standardnog jezika“ i njegovog čelnog čovjeka, akademika Radoslava Katičića čiji je student svojevremeno bio. Sva ta autoritarna elita eksperata (u koju sem spomenutog Vijeća spadaju i „Zavod za lingvistička istraživanja HAZU“ te filolozi „Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje“ koje kao autore prijedloga novog pravopisa Novak napada) koji navodno demokratski djeluju, pozivajući se na svoju stručnost ne daju

narodu ni zucnuti o jeziku koji isti svakodnevno koristi i razumije bolje od njih. Umjesto da primjene znanstveno najočigledniji, istinonosno najvrijedniji, politički najkorektniji postupak – analizu tiskovina da bi se temeljem toga došlo do spoznaja o raširenosti pojedinih varijanti riječi koje se koriste u svakodnevnom općenju, te iste usvojile kao preporučeni (samo preporučeni, a ne obavezni!) standard, oni bi silom svog autoriteta narodu nametali jezične fantazme proizašle iz svojih kabineta. Mogli bi načas napustiti zanos vlastitom stručnošću i ugledati se na među njima danas omrznutog Vuka Karadžića, koji je svoju jezičnu reformu ostvario temeljeći je na narodnom jeziku – jeziku kojim se ljudi služe u svakodnevnoj međusobnoj komunikaciji. Idući upravo obrnutim putem, samo ponavljaju način Vukovih protivnika – od naroda odalečene školovane elite koja se služila većini stanovništva odalečenim i slabo razumljivim slavenosrpskim jezikom.

Primjeri izdvojeni iz razgovora sa S.P.Novakom pokazuju da se - unatoč svojevremeno zauzete distance prema Tuđmanovoj politici (koje je i sam bio privremeni učesnik), što je svakako hvale vrijedno - nije uspio u potpunosti udaljiti od nekih njenih pretpostavki. Obrazovani nacionalisti bijahu i ostaju najveća sramota međusobno zakrvljenih naroda bivše Jugoslavije. Upravo zbog svog obrazovanja koje je, umjesto da im proširi vidokruge i izoštri moralne standarde, fokusiralo njihov um isključivo na vlastitu naciju. Prije bi se za Novaka moglo reći kako ima izrazito jak nacionalni osjećaj koji povremeno tendira ka ushićenju značenjem vlastite nacije i svojom pripadnošću njojzi, negoli ga smatrati nacionalistom u najgorem smislu. Primjerice, oduševljava ga što će pristupom RH u EU, Rusi morati čekati u redu za vize („izvršna vijest“, „užitak“) - mada se nada da će se one ubrzo ukinuti - jer mu je to dokaz kako je Hrvatska konačno definirala svoje granice spram Istoka („*konačno Hrvatska dolazi tamo gdje pripada, pa da je barem na mjesec dana...*“). Prema kojemu osjeća podsvjesnu odbojnost, potvrđujući time svoju pripadnost – mantra svih hrvatskih nacionalista – Zapadu. Ironija je što je rođen u Beogradu, od majke beograđanke – kako on kaže – daklem najvjerojatnije srpkinje. Ili, potvrđujući svoju averziju prema Balkanu infantilnim korišćenjem sinonima (po njemu) poluotok i poluotočni, što bi neupućene moglo asociirati na Istru ili možda Arapski poluotok. Ne nipodoštavajući stručne

kvalifikacije S.P.N.-a niti njegove doprinose u djelatnostima kojima se bavi, dio njegova javno deklariranog svjetonazora na koji ima nesumnjivo pravo s istim je pravom podvrgnut kritici. Slušajući dijelove razgovora sa novinarom, pada mi na pamet preporučiti poslenicima na području kulture da svakako izbjegavaju pretvaranje u „stup hrvatske kulture“, jer će time biti na najboljem putu usvajanja pameti jednog stupa.

PR
DIOGEN pro kultura
<http://www.diogenpro.com>

NE KOPIRATI